FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT L.A. GEELHOED

fremsat den 20. marts 2001 [1]

Indledning

1. Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber har anmodet Domstolen om at fastslå, at Den Italienske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til EF-traktatens artikel 48 (efter ændring nu artikel 39 EF) på grund af den administrative og kontraktlige praksis, der følges af visse offentlige universiteter. Når disse universiteter rekrutterer visse lærere, medregner de ikke den erfaring, som disse har opnået som lektorer i fremmedsprog, skønt italiensk arbejdsret sikrer alle indenlandske arbejdstagere en anerkendelse af personens faglige erfaring.

2. Denne sag udspringer af to af Domstolens tidligere domme, nemlig Allué og Coonan-dommen (herefter »Allué I-dommen«) [2] og dom i sagen Allué m.fl. (herefter »Allué II-dommen«) [3].

1 — Originalsprog: nederlandsk.

2 — Dom af 30.5.1989, sag 33/88, Sml. s. 1591.

3 — Dom af 2.8.1993, forenede sager C-259/91, C-331/91 og C-332/91, Sml. I, s. 4309.

National ret

3. Efter disse to domme — og en første traktatbrudsprocedure, som Kommissionen havde indledt mod Den Italienske Republik efter EF-traktatens artikel 169 (nu artikel 226 EF) — vedtog den italienske regering en lov, der tog sigte på at reformere undervisningen i fremmedsprog på de italienske universiteter.

4. Denne lov af 21. juni 1995 (herefter »lov 236/95«) indeholder fire hovedprincipper:

a) Stillingen som lektor i fremmedsprog nedlægges og erstattes af stillingen som »medarbejder og sprogekspert i modersmål« (herefter »sprogmedarbejder«).

b) Sprogmedarbejderne ansættes af universiteterne på grundlag af en privatretlig ansættelseskontrakt (og ikke læn-

gere en kontrakt for selvstændige[4]), normalt på ubestemt tid, undtagen når det drejer sig om at imødegå midlertidige behov i undervisningen af *visse* fremmedsprog, i hvilke tilfælde kontrakten undtagelsesvist indgås tidsbegrænset.

c) Sprogmedarbejderne rekrutteres på grundlag af en procedure for offentlig udvælgelse, hvis procedurens betingelser fastsættes af universiteterne ifølge deres respektive regelsæt.

d) De tidligere lektorer i fremmedsprog har fortrinsret til ansættelse, *og derudover bevarer de de rettigheder, de har erhvervet i deres tidligere stillinger.*

Den i denne sag omtvistede bestemmelse er artikel 4, stk. 3, i lov 236/95. Den omhandler opretholdelse af erhvervede rettigheder [se punkt d) ovenfor]. Opretholdelse af erhvervede rettigheder er sikret italienske arbejdstagere generelt ved lov 230 fra 1962 (herefter »lov 230/62«).

5. De italienske universiteters selvstyre har imidlertid den følge, at sprogmedarbejdernes juridiske status, jf. dog lov 236/95 og mere generelt privatretlige arbejdsretsbestemmelser, er omfattet af den kollektive overenskomst for universitetssektoren, den kollektive overenskomst for hvert universitet og den individuelle ansættelseskontrakt, som de har indgået med universitetet. Artikel 51, stk. 5, i den (nationale) kollektive overenskomst for universitetssektoren fastsætter muligheden for i den kollektive overenskomst for et bestemt universitet at indføre en bestemmelse, der giver de berørte medarbejdere et højere vederlag på basis af ydeevne og erfaring.

6. De italienske universiteter har valgt forskellige fremgangsmåder for genansættelse af tidligere lektorer. En del af dem har ændret de tidsbegrænsede ansættelseskontrakter til ansættelseskontrakter på ubestemt tid og genoprettet de tidligere lektorers karriere. Universiteterne i Basilicata, Milano, Palermo, Pisa og Rom (»La Sapienza«) samt Det Østlige Universitetsinstitut i Napoli har dog valgt løsninger, der ikke sikrer en fuldstændig genoprettelse af disse karriereforløb. Det er spørgsmålet, om disse særlige løsninger kan forenes med fællesskabsretten, der er omtvistet i den foreliggende sag.

4 — På italiensk »contratto di lavoro autonomo«.

Retsforhandlinger

7. Efter lov 236/95's ikrafttræden modtog Kommissionen flere klager fra tidligere lektorer i fremmedsprog, der gjorde opmærksom på den diskriminerende behandling, som de italienske universiteter havde givet dem ved overgangen til dette nye regelsæt (de varetog fra da af funktionen som »sprogmedarbejdere«).

8. Efter disse klager sendte Kommissionen den 23. december 1996 en åbningsskrivelse til Den Italienske Republik i medfør af traktatens artikel 169. Kommissionen påtalte i denne skrivelse for det første, at visse italienske universiteter ikke anerkendte lektorernes velerhvervede rettigheder. Kommissionen fremsatte et andet klagepunkt vedrørende visse ændringer i sprogmedarbejdernes retsstilling. Den italienske regering svarede Kommissionen den 12. marts 1997. Da Kommissionen ikke var tilfreds med dette svar, fremsendte den den 16. maj 1997 en begrundet udtalelse til Italien. Regeringen tilvejebragte derefter de oplysninger, den var blevet bedt om. Den 9. juli 1998 fremsendte Kommissionen en supplerende skrivelse til Italien, hvori den omformulerede det første klagepunkt og frafaldt det andet.

9. Ifølge Kommissionen fremgik det af de af den italienske regering tilvejebragte oplysninger, at denne ikke havde bragt den tilsidesættelse af traktatens artikel 48, som Kommissionen havde beskrevet i detaljer i sin supplerende skrivelse af 9. juli 1998, til ophør. Den italienske regering havde for seks af de ni universiteter, der var nævnt i denne skrivelse, ikke fremlagt noget bevis for Kommissionen for, at de tjenesteår, der var tilbagelagt som lektor i fremmedsprog forud for lov 236/95's ikrafttræden, fremover var anerkendt både med hensyn til aflønning og social sikring.

10. En sammenstilling af alle disse faktorer bragte Kommissionen frem til at fremsætte en ny begrundet udtalelse den 28. januar 1999, og derefter at indlede den foreliggende traktatbrudsprocedure. Domstolen har indkaldt parterne til retsmøde den 11. januar 2001.

Parternes argumenter

11. Ifølge Kommissionen følger seks universiteter en praksis i forbindelse med ansættelse af sprogmedarbejdere, der er uforenelig med arbejdskraftens frie bevægelighed i traktatens artikel 48's forstand, idet universiteterne ikke anerkender den erfaring, medarbejderne har opnået som lektorer i fremmedsprog før lov 236/95's ikrafttræden, mens italiensk arbejdsret sikrer alle indenlandske arbejdstagere anerkendelse af erfaring fra tidligere stillinger.

Artikel 2 i lov 230/62 bestemmer nemlig, at tidsbegrænsede ansættelseskontrakter automatisk ændres til kontrakter på ubestemt tid *med tilbagevirkende kraft fra arbejdstagerens første arbejdsdag.*

Den italienske regering har ligeledes anført, at Kommissionen ikke har godtgjort sine påstande tilstrækkeligt i retlig henseende.

Hvert universitets politik

12. På universitetet i Basilicata modtager de tidligere lektorer i fremmedsprog, der genansættes som sprogmedarbejdere, ifølge Kommissionen den samme løn som nye sprogmedarbejdere, der ansættes for første gang. Den omstændighed, at lønnen er højere end den, der er fastsat i den kollektive overenskomst for universitetssektoren, betyder ikke, at den individuelle erfaring, der er opnået af den tidligere lektor, er medregnet, som det imidlertid kræves i artikel 4, stk. 3, i lov 236/95 og artikel 51, stk. 5, i den kollektive overenskomst for universitetssektoren, som gennemførte traktatens artikel 48 i italiensk ret. Kommissionen har bemærket, at den italienske regering implicit har anerkendt berettigelsen af dette klagepunkt, da den har erklæret, at det af Kommissionen anførte problem var blevet løst i den nye kollektive overenskomst for dette universitet og i de kontrakter, der var indgået under anvendelse af denne. Den italienske regering har over for dette argument gjort gældende, at sprogmedarbejderne modtager et vederlag, der er væsentligt højere end grundlønnen, som er fastsat i artikel 51, stk. 5, i den kollektive overenskomst for universitetssektoren. Denne fordel udgør en tilstrækkelig anerkendelse af deres faglige erfaring.

13. Den kollektive overenskomst for universitet i Milano indeholder ikke nogen bestemmelser vedrørende erhvervede rettigheder og sondrer ikke med hensyn til anciennitet. De italienske myndigheder har i en skrivelse af 11. december 1998 erklæret, at denne institution giver tidligere lektorer en favorabel behandling afhængigt af deres erfaring, men denne påstand er ikke underbygget af beviser. I skrivelse af 23. april 1999 har ministeriet for universiteterne anført, at universitetet i Milano har indledt forhandlinger med fagforeningerne med henblik på at redefinere aflønningen af sprogmedarbejderne på grundlag af deres erfaring. Med andre ord var universitetet på rette spor. Kommissionen har fundet, at den, mens den afventer afslutningen af disse forhandlinger, er forpligtet til at fastslå en tilsidesættelse af traktatens artikel 48. Den italienske regering har svaret Kommissionen, at i praksis modtager de tidligere lektorer allerede et højere vederlag end deres kolleger, der er ansat for første gang. Den omstændighed, at der er blevet indledt drøftelser med fagforeningerne, betyder kun, at universitetet forventer at ordne spørgsmålet på bindende og endelig vis.

14. Det Østlige Universitetsinstitut i Napoli har først fra 1996 indgået tidsbegrænsede ansættelseskontrakter med tidligere lektorer, men ifølge Kommissionen

ledsaget af en drastisk lønnedgang. Det fremgår af de sagsakter, der er blevet forelagt Kommissionen, at selv om sprogmedarbejdernes årsløn er steget fra 12 618 650 ITL til 17 707 830 ITL, svarer denne stigning i realiteten til en tilsvarende stigning i antallet af arbejdstimer, der er gået fra 114 til 318. Kommissionen er af den opfattelse, at der er tale om et groft retsbrud. Den italienske regering henleder i svarskriftet opmærksomheden på den omstændighed, at universitetets administration ved en beslutning af 14. juli 1999 har tildelt sprogmedarbejderne en lønstigning på baggrund af erfaring, således som artikel 51 i den kollektive overenskomst for universitetssektoren kræver det, og at disse medarbejdere før denne beslutning var blevet tildelt et gratiale afhængigt deres erfaring. Den italienske regering har desuden bestridt den beregning, som Kommissionen gør gældende. Det Forenede Kongeriges regering har som bilag til sit skriftlige indlæg fremlagt ni erklæringer fra britiske statsborgere, tidligere lektorer i fremmedsprog, der anfører ikke at have modtaget nogen lønforhøjelse. Under retsmødet den 11. januar 2001 undersøgte Domstolen i detaljer den måde, hvorpå de tidligere lektorer rent faktisk blev behandlet ved Det Østlige Universitetsinstitut i Napoli. Det kom frem, at situationen er forholdsvis indviklet, og at for så vidt som universitetsadministrationen har lavet et regelsæt, der medregner de berørtes faglige erfaring, har disse regler først fået form ved den ovennævnte beslutning af 14. juli 1999.

15. Ved universitetet i Palermo er 40 tidsbegrænsede ansættelseskontrakter med tidligere lektorer blevet ændret til ansættelseskontrakter på ubestemt tid, uden at der er noget dokument, der fremviser en anerkendelse af de erhvervede rettigheder. 38 af de 40 berørte tidligere lektorer [5] har med held bestridt lønniveauet ad rettens vej. Derudover er 11 tidsbegrænsede kontrakter efterfølgende blevet ændret til kontrakter på ubestemt tid. Kommissionen har gjort gældende, at den italienske regering på ingen måde har bevist, at situationen dermed er kommet i orden ved universitetet i Palermo. Den italienske regering har i svarskriftet anført, at også her modtager de tidligere lektorer i fremmedsprog en højere løn end nyansatte sprogmedarbejdere. Kommissionen har bestridt denne påstand i replikken og henviser i denne forbindelse til den dom, som den ret, der har kompetence i arbejdsretlige sager, har afsagt i Italien.

16. Situationen ved universitetet i Pisa er sammenlignelig med den, der er gældende ved universitetet i Basilicata, idet den individuelle erfaring ikke er medregnet. I en skrivelse dateret 17. juli 1998, som de italienske myndigheder har fremlagt som bilag til deres skrivelse af 23. april 1999, meddeler rektor for universitetet i Pisa derimod, at den erfaring, de tidligere lektorer har opnået, er behørigt medregnet, men ifølge Kommissionen bygger denne påstand på en misforståelse af den begrundede udtalelse. Den kollektive overenskomst for dette universitet anerkender ikke den *specifikke* faglige *og personlige* erfa-

5 — I senere sagsakter er der tale om 39 lektorer ud af 41.

ring. Den italienske regering har i svarskriftet anført, at allerede i 1994 har de tidligere lektorer i fremmedsprog opnået en forhøjelse af deres løn svarende til 30%, og at denne forhøjelse er blevet opretholdt efter lov 236/95's ikrafttræden.

17. Som den italienske regering selv har indrømmet, indeholder den kollektive overenskomst for »La Sapienza«-universitetet i Rom ingen bestemmelser, der medregner den erfaring, de tidligere lektorer i fremmedsprog har opnået. Overenskomsten er således sammenlignelig med dem for universitetet i Basilicata og Pisa. Kommissionen har noteret sig den omstændighed, at universitetet i Rom arbejder på et projekt, der gør anerkendelse af den individuelle erfaring mulig, men den bemærker, at den, mens den afventer afslutningen heraf, er nødsaget til at fastslå en tilsidesættelse af traktatens artikel 48. Den italienske regering har i svarskriftet anført, at universitetet har anerkendt de tidligere lektorer i fremmedsprogs anciennitet ved en beslutning dateret 28. januar 1999, på baggrund af hvilken universitetet har tildelt lektorerne en supplerende løn med tilbagevirkende kraft. Kommissionen har i replikken bestridt denne påstand og bemærket, at selv om beslutningen af 28. januar 1999 faktisk fastsætter en lønforhøjelse for sprogmedarbejderne, indeholder den imidlertid ingen bestemmelser, der medregner ancienniteten. Det Forenede Kongeriges regering har forfægtet samme synspunkt i sit skriftlige indlæg.

Generel fremstilling

18. Sammenfattet kommer Kommissionen til den konklusion, at de seks nævnte universiteter ikke i de ansættelseskontrakter, de har indgået med sprogmedarbejderne, medregner de år, hvori disse har arbejdet som lektorer i fremmedsprog. Dette godtgøres af den omstændighed, at fire ud af de seks institutioner aktuelt fører forhandlinger med fagforeningerne om anerkendelsen af disse rettigheder.

19. Ifølge Kommissionen handler de seks universiteter således på en måde, der er uforenelig med lov 236/95. Den Italienske Republik gør sig dermed skyldig i en forskelsbehandling over for de tidligere lektorer i fremmedsprog på grundlag af nationalitet, hvilken er forbudt efter traktaten, da dens lovgivning, dvs. lov 230/62, for italienske arbejdstagere, hvis ansættelsesforhold henhører under privatretten, fastsætter en automatisk ændring af de tidsbegrænsede ansættelseskontrakter til ansættelseskontrakter på ubestemt tid *med tilbagevirkende kraft fra den berørte arbejdstagers første arbejdsdag*. Det bemærkes i denne forbindelse, at sprogmedarbejdernes ansættelseskontrakter ligeledes henhører under privatretten.

20. De argumenter, som Kommissionen har anført til støtte for sin påstand, kan sammenfattes som følger.

21. Kommissionen har i det væsentlige gjort gældende, at ordningen for ansættelse af tidligere lektorer i fremmedsprog som sprogmedarbejdere skal anerkende den specifikke erfaring, de har opnået under den tidligere lovbestemte ordning. Det drejer sig ifølge Kommissionen om en reel og individuel anciennitetsanerkendelse, ligegyldigt hvilken form denne anerkendelse tager. Ancienniteten anerkendes ikke reelt og individuelt ved nogen af de seks nævnte universiteter.

22. Kommissionens andet argument vedrører den måde, hvorpå det konstateres, at de seks omhandlede universiteter ikke anerkender ancienniteten reelt og individuelt. Kommissionen har hertil angivet visse universiteter, der anerkender ancienniteten, som de skal. Den har særligt nævnt de løsninger, som universiteterne i Aquila, Venedig og Genova benytter, og som traktatbrudsproceduren oprindeligt også var rettet imod. Universiteternes kollektive overenskomster indeholder fremover en bestemmelse, der anerkender de velerhvervede rettigheder. Denne anerkendelse sker enten i form af en særlig lønforhøjelse afhængigt af ancienniteten (som beregnes i antal år ved universitetet i Aquila og antal timer ved universitetet i Venedig), eller ved udbetaling af et engangsbeløb, der ligeledes beregnes afhængigt af ancienniteten (hvilket er den løsning, der benyttes af universitetet i Genova).

23. Kommissionens tredje argument vedrører bevisførelsen. Kommissionen har til støtte for sin påstand fremlagt en række dokumenter og gjort gældende, at det tilkommer den italienske regering at bevise urigtigheden af oplysninger deri.

24. Kommissionen har derudover ikke tillagt bevisførelsen nogen større betydning, da den var af den opfattelse, at dens synspunkt var tilstrækkeligt bevist ved den omstændighed, at de tidligere lektorer i fremmedsprog modtog den samme løn som nyansatte sprogmedarbejdere eller i det mindste af den omstændighed, at vederlaget på ingen måde tog højde for den individuelle erfaring, der var opnået tidligere.

25. Kommissionens fjerde argument er, at der er sket en tilsidesættelse af traktatens artikel 48, som forbyder enhver forskelsbehandling begrundet i nationalitet. Ifølge Kommissionen følger tilsidesættelsen — som jeg allerede har haft lejlighed til at redegøre for ovenfor — af den omstændighed, at de tidsbegrænsede ansættelseskontrakter for italienske arbejdstagere automatisk blev ændret til ansættelseskontrakter på ubestemt tid *med tilbagevirkende kraft fra deres første arbejdsdag* (en ændring, der er fastsat i lov 230/62). Kommissionen har i denne forbindelse bemærket, at den praksis, som de seks omhandlede universiteter følger, ligeledes strider mod denne lov. De tidligere lektorer i fremmedsprog skal imidlertid stadig henvende sig til de nationale domstole for at opnå en anerkendelse af deres rettigheder. Kommissionen er af den opfattelse, at det forhold, at de er nødt til at anlægge sag ved de nationale domstole for at opnå en

behandling, der svarer til den, der gives italienske arbejdstagere, allerede i sig selv er uforeneligt med fællesskabsretten.

26. Kommissionens femte argument vedrører den omstændighed, at visse universiteter er i gang med at rette op på den tilsidesættelse, de beskyldes for (hvilket er tilfældet med universitetet i Milano), eller at de i mellemtiden har bragt tilsidesættelsen til ophør (som det er tilfældet i Napoli). Kommissionens argument er, at dette er uden relevans. Den henviser i replikken navnlig til dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig [6], hvori Domstolen har udtalt, at »efter fast retspraksis må spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger traktatbrud, vurderes på baggrund af forholdene i medlemsstaten, som de var ved udløbet af fristen i den begrundede udtalelse« [7]. Kommissionen har derefter under henvisning til fast retspraksis påberåbt sig sin egen interesse i at få en afgørelse fra Domstolen, selv når den berørte medlemsstat i mellemtiden har bragt den overtrædelse, der gøres gældende, til ophør: »[...] ifølge Domstolens faste praksis er genstanden for et traktatbrudssøgsmål i henhold til EF-traktatens artikel 169 fastsat i Kommissionens begrundede udtalelse [...]. Selv i det tilfælde, hvor traktatbruddet er blevet bragt ud af verden efter udløbet af den i medfør af den nævnte artikels stk. 2 fastsatte frist, kan fortsættelsen af sagen have interesse. Denne interesse kan bl.a. være at fastslå grundlaget for det ansvar, en medlemsstat i kraft af traktatbruddet vil have kunnet pådrage sig over for andre medlemsstater, Fællesskabet eller private«. Kommissionen har tilføjet, at det i den foreliggende sag drejer sig om at fastlægge Den Italienske Republiks forpligtelse over for de tidligere lektorer i fremmedsprog.

27. Kommissionens sjette argument vedrører den italienske regerings ansvarlighed for tilsidesættelsen. Ifølge Kommissionen kunne regeringen have udstedt et cirkulære om den fortolkning, der skulle anlægges af artikel 4 i lov 236/95. Et sådant cirkulære ville have kunnet sikre en ordnet og ensartet overgang mellem den tidligere og det nye ordning, der finder anvendelse på tidligere lektorer i fremmedsprog. Da regeringen ikke havde gjort dette, har hvert universitet anlagt sin fortolkning af lovbestemmelsen.

28. Den italienske regering har i svarskriftet henvist til den faktiske situation ved de omhandlede universiteter. Regeringen anfører, at de tidligere lektorer ikke er blevet forfordelt materielt (og i duplikken taler den om en væsentlig ulempe), og at Kommissionen i alle tilfælde ikke har kunnet påvise det på tilstrækkelig vis. Den har tilføjet, at de berørte universiteter for øjeblikket arbejdede på at afhjælpe de eksisterende ulemper. Klagepunkterne mod Den Italienske Republik har således kun en rent formel karakter.

29. Den italienske regering anfører, at universiteterne på ingen måde bevidst har

6 — Dom af 18.3.1999, sag C-166/97, Sml. I, s. 1719, præmis 18.

7 — Domstolen henviser som eksempel til dom af 3.7.1997, sag C-60/96, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 3827, præmis 15, og af 19.5.1998, sag C-3/96, Kommissionen mod Nederlandene, Sml. I, s. 3031, præmis 36.

villet diskriminere de tidligere lektorer forskelligt i forhold til andre arbejdstagere. En korrekt gennemførelse af loven kræver tid, navnlig som følge af de konfliktmuligheder, der findes i ansættelsesforholdet med de tidligere lektorer.

30. Hvad end universiteternes intentioner har været, har den italienske regering anført, at der heller ikke i praksis sker forskelsbehandling, da den har bevist, at de tidligere lektorer modtager et højere vederlag end de nyansatte sprogmedarbejdere.

31. Den italienske regering har endvidere bestridt, at Kommissionen kan benytte lov 230/62 til at sammenligne lektorer i fremmedsprog med indenlandske arbejdstagere, og den har tilføjet, at denne lov ikke kan sammenlignes med lov 236/95. Mens den første fastsætter en automatisk ændring af de tidsbegrænsede ansættelseskontrakter til ansættelseskontrakter på ubestemt tid, indeholder lov 236/95 ingen bestemmelser af denne art. De tidligere lektorer kan nemlig kun ansættes som sprogmedarbejdere, når de har bestået en udvælgelsesprøve.

32. Den italienske regering har dernæst anført, at de italienske universiteter er økonomisk og juridisk uafhængige. Anerkendelse af de velerhvervede rettigheder er et typisk kontraktligt spørgsmål, der henhører under forholdet mellem universitetet og den tidligere lektor. Et sådant spørgsmål kan ikke løses ensidigt af et offentligt organ. Den italienske regering er desuden af den opfattelse, at Kommissionen går ud over sine kompetencer ved at formulere en række forslag, der kan løse dette spørgsmål. Et sådant initiativ, der henhører under den nationale lovgivers suverænitet, tilkommer ikke Kommissionen.

33. Det Forenede Kongeriges regering har interveneret til støtte for Kommissionens påstande. Den har særligt anført, at forpligtelsen til at medregne den faglige erfaring indebærer, at hele denne erfaring skal tages i betragtning. Den har bestridt, at tilsidesættelsen af traktatens artikel 48 er en rent formel tilsidesættelse. Den har oplyst, at den stadig regelmæssigt modtager klager fra britiske statsborgere, der er utilfredse med den behandling, der gives tidligere lektorer i fremmedsprog i Italien.

De tidligere sager vedrørende lektorer i fremmedsprog i Italien

34. Domstolen har allerede tre gange truffet afgørelse i tre sager vedrørende lektorer i fremmedsprogs situation i Italien. Det drejer sig først og fremmest om Allué I og II-dommene, som jeg allerede har nævnt under punkt to, og til hvis opfyldelse Den Italienske Republik har ændret sin nationale lovgivning. Den tredje dom er dom-

men i sagen Petrie m.fl.[8]. Jeg vil nu gennemgå de aspekter i disse domme, der kunne have betydning for udfaldet af den foreliggende sag.

35. Allué I-dommen vedrørte varigheden af ansættelsesforholdet mellem universiteterne og lektorerne i fremmedsprog. Denne var begrænset til et år og kunne forlænges til maksimalt fem år, mens en sådan begrænsning i princippet ikke fandt anvendelse på andre tilsvarende arbejdstagere. Domstolen sammenlignede situationen for lektorer i fremmedsprog med den for universitetslærere, der var ansat på grundlag af en undervisningskontrakt, selv om de ikke havde deltaget i nogen offentlig udvælgelsesprøve.

36. Domstolen fandt, at denne begrænsning var en form for forskelsbehandling begrundet i nationalitet. Den støttede sig på følgende ræsonnement for at nå til denne konklusion. Selv om tidsbegrænsningen ved ansættelsesforholdet fandt anvendelse uden skelnen mellem de berørte arbejdstageres nationalitet, berørte den imidlertid hovedsageligt arbejdstagere, der var statsborgere i andre medlemsstater. Kun 25% af lektorerne i fremmedsprog var nemlig italienske statsborgere[9]. Domstolen afviste alle de anbringender, den italienske regering havde gjort gældende for at legitimere tidsbegrænsningen i ansættelsen af lektorerne.

37. I Allué II-dommen præciserede Domstolen Allué I-dommen. Domstolen udtalte i domskonklusionen til denne anden dom, at »EØF-traktatens artikel 48, stk. 2, er til hinder for, at en medlemsstat opretholder en lovgivning, hvorefter ansættelseskontrakter for lektorer i fremmedsprog i alle tilfælde højst kan indgås for ét år med mulighed for forlængelse, når der principielt ikke er fastsat en sådan tilsvarende begrænsning for de øvrige lærere«. Domstolen har således taget et skridt fremad, da den ikke længere begrænser sig til en specifik referencegruppe (dvs. universitetslærere, der er ansat på grundlag af en kontrakt), men indlemmer hele undervisningspersonalet i sin sammenligning.

38. Domstolen slog desuden fast, at medlemsstaterne for at sikre en fornuftig forvaltning af deres universiteter kan vedtage foranstaltninger, der finder anvendelse uden forskel, og som således ligeledes kan berøre statsborgere fra andre medlemsstater, herunder foranstaltninger, der begrænser ansættelseskontrakters varighed. Den tilføjede, at disse foranstaltninger imidlertid skal overholde proportionalitetsprincippet, hvilket ikke var tilfældet med de i denne sag omhandlede kontrakter med lektorer i fremmedsprog. Undervisningen af et fremmedsprog imødekommer et konstant behov, således at en systematisk ansættelse af lektorer i fremmedsprog for en tidsbegrænset periode er en disproportional foranstaltning. Hvis efterspørgslen

8 — Dom af 20.11.1997, sag C-90/96, Sml. I, s. 6527.

9 — Domstolen har ligeledes støttet sig på den samme procentdel i de senere sager. Da det ikke er blevet bestridt, lægger jeg det også til grund som forudsætning for forslaget til afgørelse.

efter forelæsninger i et bestemt fremmedsprog skulle mindskes, således at lærerne, der underviser i dette sprog, bliver overtallige, findes der andre midler til at løse problemet. Det er således muligt at afskedige de overskydende lektorer for at tilpasse deres antal til den nye situation. Domstolen fandt, at en sådan foranstaltning ville have mindre begrænsende virkninger på arbejdskraftens frie bevægelighed end den omtvistede foranstaltning.

39. I dommen i sagen Petrie m.fl. undersøgte Domstolen de betingelser, som Den Italienske Republik stillede for midlertidigt ansatte læreres adgang til visse universitetskurser og -vikariater. Domstolen sammenlignede for det første lektorer i fremmedsprogs situation med situationen for de fastansatte lærere og forskningsmedarbejdere, der har adgang til at undervise efter en offentlig udvælgelsesprøve, og de sidstnævnte er desuden underlagt en procedure til anerkendelse af deres undervisningsmæssige og videnskabelige kompetencer. Disse to kategorier af undervisere kan sikre erstatning for lærere, der har forfald, hvilket lektoren i fremmedsprog ikke kan. Domstolen fandt ikke desto mindre, at lektorerne i fremmedsprogs situation ikke var den samme som disse to andre kategorier, og at de således ikke kunne sammenlignes med dem. Hovedidéen i dette ræsonnement er, at universiteterne på fornuftig vis kan betinge adgangen til vikariater af, at ansøgerne har gennemført en udvælgelsesprøve, at lektorerne i fremmedsprog ikke har været igennem en sådan prøve, og at det ikke ville være en udvej at lade dem gennemgå en sådan efterfølgende, når det drejer sig om at varetage et vikariat (»sådanne udvælgelsesprocedurer, der dermed ville være en gentagelse af dem, der gennemføres med henblik på ansættelse af lærere og forskningsmedarbejdere, ville ikke være forenelige med en fornuftig forvaltning af universiteterne«). Domstolen tilføjede desuden, at den omhandlede nationale lovgivning ville være forskelsbehandlende, hvis vikariaterne blev åbnet for andre fagkategorier, der ikke i højere grad havde gennemført offentlige udvælgelsesprøver end lektorerne i fremmedsprog.

Arbejdskraftens frie bevægelighed

40. Før jeg tager hul på de juridiske aspekter i selve sagen, vil jeg kort undersøge andre af Domstolens domme inden for arbejdskraftens frie bevægelighed. Jeg vil navnlig se på, hvordan Domstolen har fortolket traktatens artikel 48, stk. 2, med henblik på skjulte former for forskelsbehandling. Traktatens artikel 48, stk. 2, bestemmer: »Arbejdskraftens frie bevægelighed forudsætter afskaffelse af enhver i nationaliteten begrundet forskelsbehandling af medlemsstaternes arbejdstagere for så vidt angår beskæftigelse, aflønning og øvrige arbejdsvilkår.«

41. Domstolen har allerede ved gentagne lejligheder fortolket begrebet forskelsbehandling, således som det er beskrevet i traktatens artikel 48. Den har ligeledes slået fast, at EF-traktatens artikel 6 (efter ændring nu artikel 12 EF) og det generelle forbud mod forskelsbehandling begrundet i nationalitet, som den indeholder, er blevet præciseret for de forskellige særlige områder, der er reguleret i traktaten. Dette

forbud skal fortolkes bredt. Det følger af fast retspraksis, at artikel 48 ikke alene forbyder åbenlys forskelsbehandling begrundet i nationaliteten, men også alle former for skjult forskelsbehandling, som ved anvendelse af andre kriterier reelt fører til samme resultat.

42. I O'Flynn-dommen [10] har Domstolen sammenfattet sin praksis vedrørende skjult og indirekte forskelsbehandling af arbejdstagere på grundlag af deres nationalitet. Her er den sammenfatning, Domstolen gav:

»17 Ifølge Domstolens faste praksis forbyder ligebehandlingsprincippet i henhold til såvel traktatens artikel 48 som artikel 7 i forordning nr. 1612/68 ikke alene åbenlys forskelsbehandling begrundet i nationalitet, men enhver form for skjult forskelsbehandling, som ved anvendelse af andre kriterier reelt fører til samme resultat [...].

18 Nationale retsforskrifter må derfor antages at medføre indirekte forskelsbehandling, når de heri indeholdte betingelser, selv om de gælder uden forskel efter nationalitet, først og fremmest berører vandrende arbejdstagere [...], eller dog overvejende berører sådanne arbejdstagere [...], eller når de heri indeholdte betingelser gælder uden forskel, men lettere kan opfyldes af indenlandske end af vandrende arbejdstagere [...] eller navnlig risikerer at ramme vandrende arbejdstagere [...].

19 Herfra gøres kun undtagelse, såfremt sådanne retsforskrifter er begrundet i objektive hensyn, som er uafhængige af de pågældende arbejdstageres nationalitet, og såfremt de står i rimeligt forhold til det formål, der lovligt tilstræbes med den pågældende nationale lovgivning [...].

20 Det fremgår således af Domstolens praksis på dette område, at en national retsforskrift, medmindre den er objektivt begrundet og står i rimeligt forhold til det tilstræbte formål, må anses for at medføre indirekte forskelsbehandling, når den efter selve sin karakter er egnet til i højere grad at berøre vandrende end indenlandske arbejdstagere og dermed risikerer navnlig at stille de vandrende arbejdstagere ringere.

21 Det er i den forbindelse ufornødent at fastslå, at den pågældende retsforskrift i praksis berører relativt væsentligt flere vandrende arbejdstagere. Det er tilstrækkeligt at

10 — Dom af 23.5.1996, sag C-237/94, Sml. I, s. 2617.

fastslå, at den er egnet til at have denne virkning. Det tilføjes, at der ikke ved vurderingen af, om en national retsforskrift har en diskriminerende karakter, skal tages hensyn til en vandrende arbejdstagers bevæggrunde til at gøre brug af sin ret til fri bevægelighed inden for Fællesskabet. Adgangen til at påberåbe sig en så grundlæggende rettighed som den frie bevægelighed for personer bør nemlig ikke begrænses af sådanne hensyn, som er af rent subjektiv karakter« [11].

Domstolen i denne dom ligeledes har bekræftet igen, at undtagelsen i traktatens artikel 48, stk. 4, med hensyn til ansættelser i den offentlige administration ikke finder anvendelse på undervisere.

Vurdering af sagen

Principalt

43. I Österreichischer Gewerkschaftsbund-sagen [12], som Domstolen for nylig har afgjort, drejede det sig, som i den foreliggende sag, om manglende anerkendelse i forbindelse med fastsættelsen af vederlaget for lærere, der ansættes på grundlag af en ansættelseskontrakt. Den østrigske lovgivning underkaster i et tilsvarende tilfælde medregningen af arbejdsperioder, der er udført i andre medlemsstater, strengere betingelser end dem, der finder anvendelse ved medregning af arbejdsperioder, der er udført i Østrig. Domstolen udtalte, at en sådan national lovgivning er uforenelig med bl.a. traktatens artikel 48. Denne sag kom efter en række andre tidligere sager, hvori Domstolen havde fundet, at den manglende medregning af arbejdsperioder, der var udført i andre medlemsstater, var en indirekte forskelsbehandling [13]. Det skal for fuldstændighedens skyld tilføjes, at

44. Jeg tror, at det væsentlige spørgsmål, der skal besvares, er, om Den Italienske Republik på tilfredsstillende vis har opfyldt Allué I og II-dommene, hvori Domstolen slog fast, at formen for ansættelse af lektorer i fremmedsprog indebar en skjult forskelsbehandling begrundet i nationalitet, der var uforenelig med traktatens artikel 48. Domstolen nåede frem til denne konklusion, fordi ansættelsesformen hovedsageligt indebar, at arbejdstagere fra andre medlemsstater blev stillet ringere.

45. Det er ved opfyldelsen af disse domme, at lov 236/95 blev vedtaget, og jeg formoder, at den opfylder kravene i fællesskabsretten. Den er i øvrigt ikke involveret i den foreliggende sag. Det, det drejer sig om her, er at vurdere den måde, hvorpå den anven-

11 — Domstolen henviser i dommen til en række tidligere domme, som har dannet grundlag for sammendraget.

12 — Dom af 30.11.2000, sag C-195/98, Sml. I, s. 10497.

13 — Dom af 23.2.1994, sag C-419/92, Scholz, Sml. I, s. 505, af 15.1.1998, sag C-15/96, Schöning-Kougebetopoulou, Sml. I, s. 47, og af 12.3.1998, sag C-187/96, Kommissionen mod Grækenland, Sml. I, s. 1095.

des, og besvare spørgsmålet om, i hvilket omfang den administrative praksis, der følges i Italien, svarer til lovens ånd og bogstav. Det er ikke nødvendigt at påvise, at såvel retligt som faktisk gøres denne administrative praksis noget uklar af den autonomi, der er tillagt universiteterne, når de ansætter sprogmedarbejdere. Det bemærkes, at der ikke alene er givet regler for disses retsstilling i lov 236/95, men ligeledes i forskellige kontraktlige akter (jf. punkt 5 ovenfor).

46. Jeg tillægger ikke de vanskeligheder, som en kompliceret og decentraliseret gennemførelse indebærer, afgørende betydning. Det tilkommer Domstolen at undersøge, om den italienske regering, som den påstår, helt og holdent har bragt den tilsidesættelse af fællesskabsretten, der følger af forskelsbehandlingen af (tidligere) lektorer i fremmedsprog, til ophør — en tilsidesættelse, som Domstolen allerede har slået fast første gang den 30. maj 1989 i Allué I-dommen. Jeg mener, at henset til det antal år, der er forløbet siden denne dom, kan man med rette kræve af den italienske regering, at den i mellemtiden har bragt den forskelsbehandling, der var blevet konstateret på det tidspunkt, fuldstændigt til ophør. Det er ikke tilstrækkeligt at anføre, at den har gjort fremskridt eller befinder sig på rette vej. Det drejer sig med andre ord her om resultat og ikke om anstrengelserne.

47. Det følger heraf, at ligebehandlingen af de tidligere lektorer i fremmedsprog ikke alene indebærer, at de opnår en ansættelse på ubestemt tid — et problem, der var et hovedspørgsmål i Allué I og II-sagerne — men ligeledes, at dette ansættelsesforhold er i overensstemmelse med de sædvanlige principper i italiensk arbejdsret. Som det fremgår af bl.a. lov 230/62 og artikel 4, stk. 3, i lov 236/95, udgør medregningen af erfaring en del af disse principper. Kommissionen mener også, at enhver ordning for ansættelse af sprogmedarbejdere for at være i overensstemmelse med fællesskabsretten skal indebære, at deres specifikke personlige erfaring anerkendes. Den italienske regering har ikke bestridt dette princip. Det skal for fuldstændighedens skyld tilføjes, at anerkendelsen af den personlige karriere ligeledes i de andre medlemsstaters retsordener er et arbejdsretligt princip. Domstolen har udtalt sig gentagne gange — og for nylig igen i Österreichischer Gewerkschaftsbund-dommen — i sager, der netop vedrørte medregningen af den personlige karriere.

48. Den form, som denne anerkendelse kan tage, forekommer mig at være uden betydning. Der skal derimod være en forbindelse mellem aflønningen og omfanget af den opnåede erfaring. Det ville selvfølgelig være uacceptabelt, at en medarbejder, der har et års faglig erfaring, bliver lønnet på samme måde som en kollega, der kan godtgøre 20 års karriere. Det spørgsmål, der skal besvares i den foreliggende sag, for at vide, om Den Italienske Republik har tilsidesat traktatens artikel 48 eller ej, er, om et vigtigt arbejdsretligt princip, der finder anvendelse

på italienske arbejdstagere, ligeledes finder anvendelse på de tidligere lektorer. Da ligebehandling er et væsentlig element i arbejdsretten, tror jeg ikke, at det er vigtigt, om der skal tages udgangspunkt i lov 230/62 eller i lov 236/95.

49. Domstolen vil skulle afgøre, om de omhandlede universiteter (i tilstrækkelig grad) medregner den karriere, de tidligere lektorer i fremmedsprog har bag sig. De oplysninger, Kommissionen har tilvejebragt, tyder på, at dette stadig ikke er tilfældet. Visse af de omhandlede universiteter tildeler tidligere lektorer og nyansatte sprogmedarbejdere det samme vederlag, men ingen af dem medregner den individuelle karriere, der er tilbagelagt før ansættelsen.

50. I mangel af bevis fra den italienske regering for, at denne individuelle karriere i modsætning til det af Kommissionen påståede reelt medregnes, indebærer en sådan situation helt og holdent en tilsidesættelse af traktaten.

Anvendelsen

51. De italienske universiteter har en høj grad af selvstyre, når de ansætter sprogmedarbejdere, hvilket giver sig udslag i en stor uensartethed. Hvert universitet afgør selv, om og på hvilken måde, det medregner sprogmedarbejdernes faglige fortid. Dette selvstyre forstærker i sig selv mistanken om, at det af fællesskabsretten krævede resultat ikke nås i alle tilfælde, dvs. at hver enkelts faglige erfaring ikke altid medregnes.

52. Som det kom klart frem igen under retsmødet, er det på dette særlige punkt, at parterne præcis skilles. Den italienske regering afviser ikke princippet om, at den individuelle faglige fortid skal medregnes, men den bestrider, at de seks omhandlede universiteter reelt har overtrådt princippet, som Kommissionen påstår. Den mener ligeledes, at Kommissionen ikke kan tage udgangspunkt i lov 230/62.

53. Man kan forestille sig flere måder at medregne hver sprogmedarbejders faglige fortid, og Kommissionen er kommet med flere eksempler i stævningen (navnlig med reference til universiteterne i Aquila, Venedig og Genova). Jeg mener ikke, det er nødvendigt at tage fat på hvert af disse eksempler et efter et i den foreliggende sag. Det, der er af betydning, er resultatet, dvs. at den individuelle erfaring, som de tidligere lektorer i fremmedsprog har opnået, tages i betragtning i deres ansættelseskontrakter. På grundlag af de af parterne tilvejebragte oplysninger vurderer jeg situa-

tionen ved de seks omhandlede universiteter som følger:

— Ved universiteterne i Basilicata, Pisa og Rom medregnes den erfaring, de tidligere lektorer i fremmedsprog har opnået, overhovedet ikke. Disse modtager det samme vederlag som nyansatte sprogmedarbejdere. Den italienske regering har ikke bestridt dette. Jeg mener, det er uden betydning, at de tidligere lektorer (og således ligeledes de nyansatte sprogmedarbejdere) får en højere løn end den grundløn, der er fastsat i den nationale kollektive overenskomst for universitetssektoren.

— Ved universiteterne i Milano og Palermo er parterne ikke enige om, hvorvidt ancienniteten medregnes. Jeg mener, at den italienske regering ikke har bevist, at dette reelt er tilfældet, og at det synspunkt, den forsvarer, ikke understøttes af de dokumenter, den har fremlagt. For universitet i Palermos vedkommende lader regeringens holdning i øvrigt til at være i strid med den dom, der er afsagt en italiensk ret, der har kompetence i arbejdsretlige sager, og som har givet 38 tidligere lektorer i fremmedsprog, der anfægtede deres lønniveau, medhold. Det skal desuden tilføjes, at regeringen under alle omstændigheder ikke har bevist, at de tidligere lektorers *personlige* karriere medregnes.

— Ved Det Østlige Universitetsinstitut i Napoli er situationen kompliceret, og det fremgår ikke klart, hvordan aflønningen af de tidligere lektorer har udviklet sig, og særligt i forhold til det erlagte antal timer. Det kom frem under retsmødet, og det er det, der tæller for mig, at selv om der helt og holdent er blevet vedtaget en lovgivning, der medregner den personlige faglige anciennitet, trådte den første i kraft ved en beslutning af 14. juli 1999. Denne dato ligger således efter Kommissionen begrundede udtalelse, da denne er fremsat den 28. januar 1999.

54. Sammenfattende finder jeg, at den italienske regering ikke har bevist, at de seks omhandlede universiteter behørigt medregner de tidligere lektorer i fremmedsprogs individuelle anciennitet. Under disse omstændigheder sikrer den italienske regering ikke, at den tilsidesættelse af fællesskabsretten, der følger af forskelsbehandlingen af (tidligere) lektorer i fremmedsprog, som Domstolen allerede havde slået fast første gang den 30. maj 1989 i Allué I-dommen, er bragt til ophør. Der findes heller ikke nogen begrundelse herfor.

55. Jeg foreslår således Domstolen at fastslå, at Den Italienske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til traktatens artikel 48 på grund af den administrative og kontraktlige praksis, der følges af visse offentlige universiteter.

Subsidiært

56. Jeg mener at have besvaret Kommissionens tre første argumenter tilstrækkeligt og i det væsentlige klart at have samtykket heri. Jeg finder det ikke nødvendigt i fuld udstrækning at komme ind på de betingelser, som Kommissionen mener, at anerkendelsen af ancienniteten skal opfylde. For det tilfælde, at Domstolen ikke følger min argumentation eller kun følger den delvis, vil jeg desuden subsidiært undersøge de andre argumenter, Kommissionen har fremsat, og, når det er nødvendigt, den italienske regerings forsvar.

57. Kommissionens fjerde argument er baseret på en sammenligning af situationen for tidligere lektorer i fremmedsprog og for arbejdstagere, hvis ansættelsesforhold henhører under privatretten, særligt med de rettigheder, der følger for de sidstnævnte af lov 230/62. Spørgsmålet er, om Kommissionen indtil videre har foretaget en korrekt sammenligning. Dette spørgsmål deler sig i flere dele:

a) Er det korrekt at sammenligne tidligere lektorer med italienske arbejdstagere generelt, og skulle man ikke hellere tage en mere specifik referencegruppe? Det bemærkes, at i de tre tidligere sager om tidligere lektorer, som Domstolen har afgjort, skete sammenligningen altid med specifikke kategorier af undervisningspersonale.

b) Kan de rettigheder, der følger af lov 230/62, med fordel sammenlignes med dem, der følger af lov 236/95, når de tidligere lektorer kun kan blive sprogmedarbejdere, hvis de har bestået en udvælgelsesprøve, og der således ikke sker en automatisk ændring af en ansættelseskontrakt?

c) Foreskriver lov 230/62 en reel medregning af de italienske arbejdstageres individuelle erfaring, eller kan en mere samlet anerkendelse af anciennitet være tilstrækkelig?

d) Kan de tidligere lektorer i fremmedsprog ikke også påberåbe sig lov 230/62, når deres individuelle erfaring ikke medregnes?

e) I tilfælde af et bekræftende svar på spørgsmål d), er det da acceptabelt, at de tidligere lektorer skal henvende sig til en national ret for at gøre deres rettigheder gældende, eftersom disse (ligeledes) følger af fællesskabsretten?

58. Vedrørende spørgsmål a): Kommissionen har taget de italienske arbejdstagere, hvis ansættelsesforhold henhører under privatretten, som referencegruppe. De tidligere lektorer i fremmedsprog skal behandles på samme måde. Kommissionen benytter derefter en anden referencegruppe og sammenligner de tidligere lektorer med nyansatte sprogmedarbejdere: Da de tidligere lektorer i fremmedsprog ikke har den samme faglige anciennitet som de nyansatte sprogmedarbejdere, skal de ikke behandles på samme måde som disse. Det forekommer mig åbenbart, at Kommissionen ikke sammenligner de tidligere lektorer med andre kategorier af universitetspersonalet, som har en faglig anciennitet, der er sammenlignelig med deres. Hvis Kommissionen havde bevist, at den individuelle erfaring blev medregnet for sammenlignelige kategorier af universitetspersonalet, der i det væsentlige var sammensat af italienske statsborgere, ville det være en barneleg at påvise en tilsidesættelse af traktatens artikel 48, for de tre domme, som Domstolen har afsagt tidligere i sager vedrørende lektorer i fremmedsprog, der arbejdede i Italien, giver tilstrækkeligt med tilknytningspunkter i denne forbindelse.

59. Sammenligningen mellem tidligere lektorer i fremmedsprog og italienske arbejdstagere generelt forekommer mig imidlertid tilstrækkelig konkret i denne sag til at kunne fastslå en skjult forskelsbehandling i traktatens artikel 48's forstand. Det følger af Domstolens praksis [14], at der kan foreligge en forskelsbehandling, når det fremgår, at de rettigheder, der følger af en generel lov, ikke finder anvendelse på en specifik gruppe arbejdstagere, der i det væsentlige består af arbejdstagere fra en anden medlemsstat.

60. Vedrørende spørgsmål b): Kommissionen har baseret stævningen på bestemmelserne i lov 230/62, der fastsætter, at for italienske arbejdstagere ændres de tidsbegrænsede ansættelseskontrakter automatisk til kontrakter på ubestemt tid *med tilbagevirkende kraft fra deres første arbejdsdag*, hvilket er bestemmelser, der står i modsætning til den anvendelse, som de seks omhandlede universiteter gør af lov 236/95. Den italienske regering har bestridt relevansen af denne sammenligning, fordi der i tilfældet med de tidligere lektorer ikke sker en automatisk ændring af ansættelseskontrakten. Jeg kan ikke følge den italienske regering på dette punkt. Selv om de tager sigte på forskellige situationer, har disse to love et sammenligneligt formål, som er at sikre, at arbejdstagerens faglige anciennitet medregnes i dennes ansættelseskontrakt. De har ikke alene den samme målsætning, men også den samme virkning, dvs. at den faglige fortid reelt medregnes. Det kan kun være på den måde, hvis universiteterne anvender artikel 4, stk. 3, i lov 236/95 korrekt.

61. Vedrørende spørgsmål c): Dette spørgsmål vedrører indholdet af lov 230/62. Det, der er spørgsmålet, er, om denne lov bekræfter den fortolkning, som Kommissionen har anlagt af dens indhold, dvs. at

14 — Navnlig O'Flynn-dommen (nævnt ovenfor i fodnote 10).

arbejdstagerens faglige *individuelle* fortid skal medregnes. Det drejer sig imidlertid her om fortolkningen af en national lov, som Domstolen ikke kan tage stilling til. Jeg mener, det er tilstrækkeligt for at kunne konstatere en forskelsbehandling i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i traktatens artikel 48, at lov 230/62 indeholder et arbejdsretligt princip, der ikke finder anvendelse (og i intet tilfælde) på tidligere lektorer i fremmedsprog.

62. Vedrørende spørgsmål d) og e): Det følger af sagen, at for så vidt angår universitetet i Palermo er i alt fald et vist antal tidligere lektorer med held gået til de nationale domstole. Kommissionen er af den opfattelse, at nødvendigheden af at indbringe sagen for en national retsinstans for at opnå den samme behandling, som den, der gives italienske arbejdstagere, allerede i sig selv er uforenelig med fællesskabsretten. Hvordan det end forholder sig generelt med dette argument, drejer det sig her om opfyldelsen af Domstolens dom, der pålægger Den Italienske Republik en forpligtelse til at bringe en tilsidesættelse af fællesskabsretten til ophør, som består i at anvende en forskelsbehandling over for de (tidligere) lektorer i fremmedsprog. Jeg er af den opfattelse, at denne medlemsstat ikke har opfyldt sin forpligtelse fra det øjeblik, hvor hver lektor individuelt skal indbringe sagen for en national domstol for at opnå ophævelsen af en forskelsbehandling, der ikke er ophørt med at eksistere.

63. Jeg kommer her til Kommissionens femte argument. Den har påberåbt sig Domstolens faste praksis, i henhold til hvilken tilsidesættelsen af fællesskabsretten under en procedure som denne skal vurderes på baggrund af forholdene, som de var ved udløbet af fristen i den begrundede udtalelse. Jeg mener, at Kommissionen således har vist tilstrækkeligt, hvorfor den ikke er forpligtet til at tage hensyn til ændringerne, der er sket efterfølgende i den italienske administrative praksis. Der er ikke tvivl om, at de tidligere lektorer vil have stor gavn af en dom fra Domstolen, der gør det muligt for dem at indbringe den italienske regering og universiteterne for retten. Det bemærkes i øvrigt, at det afgørende for vurderingen af en eventuel tilsidesættelse af fællesskabsretten er resultatet og ikke de anstrengelser, Den Italienske Republik har gjort sig.

64. Kommissionens sjette argument følger af den indvendig, der kan gøres over for Den Italienske Republik for ikke at have sendt et cirkulære til universiteterne vedrørende fortolkningen af artikel 4, stk. 3, i lov 236/95. En ting er sikkert for mig: Da det er resultatet, der er afgørende i denne sag, er spørgsmålet, om man kan bebrejde regeringen dens adfærd, uden relevans. For fuldstændighedens skyld skal jeg tilføje, at det ville have været fornuftigt — så meget desto mere, hvis man tager de tidligere sager, Allué I og II-dommene, i betragtning — at den italienske regering gør alt for at fjerne den forskelsbehandling, som de tidligere lektorer i fremmedsprog har været udsat for. Et cirkulære om fortolkningen af den nye lovgivning ville bestemt ikke have været overflødigt i denne forbindelse.

Forslag til afgørelse

Henset til de faktiske omstændigheder, som jeg netop har gengivet, foreslår jeg Domstolen at træffe følgende afgørelse:

»1) Den Italienske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i medfør af EF-traktatens artikel 48 (efter ændring nu artikel 39 EF) i forhold til den administrative og kontraktlige praksis, der følges af visse offentlige universiteter, der ikke eller kun utilstrækkeligt anerkender de rettigheder, der er erhvervet individuelt af tidligere lektorer i fremmedsprog, ved genansættelsen af disse som sprogmedarbejdere, skønt en sådan anerkendelse er sikret alle indenlandske arbejdstagere.

2) Den Italienske Republik betaler sagens omkostninger i medfør af procesreglementets artikel 69, stk. 2.«